

VLASTIVĚDA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět **Vlastivěda** vychází ze vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět**. V návaznosti na vyučovací předmět **Prvouka** přináší žákům základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti. Seznamuje žáky s nejvýznamnějšími osobnostmi a událostmi regionálních, národních a evropských dějin, integruje poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a osobního života žáků s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu, televize, uvádí je do souvislostí a v potřebné míře zobecňuje. Vzdělávací obsah předmětu a charakter výuky směřují zejména k tomu, aby si žáci přirozeným způsobem vytvořili kladný vztah ke své rodině, škole, obci, regionu a zemi, ve které žijí a současně aby nabyli povědomí sounáležitosti se zeměmi integrované Evropy a s jinými demokratickými zeměmi světa. Hlavním cílem předmětu je vybavit žáka dostatečně pevnými základy jeho osobní a národní identity a vytvořit mu podmínky pro jeho pozdější orientaci a uplatnění ve společnosti (v rámci České republiky i ostatních zemí Evropské unie).

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vzdělávací obsah předmětu vlastivěda vytváří přirozené základy pro výuku vyučovacích předmětů Dějepis, Zeměpis a Občanská a rodinná výchova ve vyšších ročnících a je členěn do 3 základních tematických okruhů. Obsah předmětu je realizován 2 hodinami týdně ve 4. i 5. ročníku.

Tematické okruhy:

Místo, kde žijeme – seznámení se základními poznatky o krajině, minulosti a současnosti své obce (regionu, vlasti), získání základních informací o Evropě, ostatních kontinentech a lidech, kteří je obývají; učí se orientovat v terénu, pracovat s mapami, používat získané vědomosti v praktických situacích.

Lidé kolem nás – poznávání různých druhů lidské práce, chápání souvislostí s přírodními podmínkami; poznávání různých kultur a života lidí, seznámení se základními právy a povinnostmi, které provázejí soužití lidí na místní i globální úrovni; význam podstaty tolerance, pomoci a solidarity; směřování k výchově budoucího občana demokratického státu.

Lidé a čas – orientace v dějinách a čase, utváření historie věcí a dějů, vytváření zodpovědného vztahu ke kulturnímu bohatství vlasti a historickým památkám, vytváření základní představy o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedství vlasti.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí

Kompetence k učení – vedení žáků k zodpovědnosti za své vzdělávání, motivace žáků pro celoživotní učení, vedení žáků k užívání správné terminologie a symboliky, učení žáků vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace z různých zdrojů.

Kompetence k řešení problémů - podněcování žáků k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů, umožnit žákovi zažít úspěch, podpora netradičních způsobů získávání informací.

Kompetence komunikativní – vedení žáků k otevřené, všestranné a účinné komunikaci, podpora různých forem komunikace, důraz na „kulturní úroveň“ komunikace, umět předávat své zkušenosti a poznatky ostatním, podněcování žáků k argumentaci.

Kompetence sociální a personální – rozvíjení schopnosti spolupracovat, pracovat v týmu, respektovat a hodnotit práci vlastní i druhých, rozlišování vztahů mezi lidmi a národy, podpora vzájemné pomoci spolužáků, význam a potřeba různých povolání a pracovních činností.

Kompetence občanské – výchova žáků jako svobodných občanů, kteří plní své povinnosti, uplatňují svá práva a současně respektují práva druhých, vychovávat z nich osobnosti, které jsou zodpovědné za svůj život, zdraví a životní prostředí, ale současně jsou to ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích.

Kompetence pracovní – vedení žáků k pozitivnímu vztahu k práci a používat vhodné materiály, nástroje a technologie, naučit žáky chránit své zdraví při práci, pomoc žákům při budoucí volbě povolání, v souvislosti s poznatky o lidské společnosti porovnávat práci lidí v minulosti a současnosti.

Průřezová témata

Jsou realizována v těchto tematických okruzích:

Osobnostní a sociální výchova – rozvoj schopností poznávání, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, kreativita, poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, kooperace a kompetence, praktická etika, řešení problémů a rozhodovací dovednosti

Výchova demokratického občana – demokratické vztahy ve škole, spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci, principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování, občanská společnost a stát, práva a povinnosti a schopnost je aktivně uplatňovat

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – objevujeme Evropu a svět, jsme Evropané, Evropa a svět nás zajímá

Multikulturní výchova – kulturní diference, multikultura, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity

Environmentální výchova – ekosystémy, základní podmínky života, lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí

Mediální výchova – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, stavba mediálních sdělení, vnímání autora mediálních sdělení

POZNÁMKA: Předmět **Vlastivěda** je vyhotoven pro 4. a 5. ročník ZŠ vzhledem k odlišným názorům na probírané učivo v jednotlivém ročníku. Obsah učiva bude rozplánován podle volby pedagoga a zvolených učebnic v ročníku.

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Vyučovací předmět: Vlastivěda

Ročník: 4. a 5.

Výstup	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata, projekty, kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke kraji a státu - uvede významné podniky a hospodářské aktivity v regionu - umí vyhledat na mapě Prahu, Rychnov nad Kněžnou a své bydliště - zná název kraje a krajského města - zná letopočet vzniku ČR - zná jméno prvního a současného prezidenta - rozlišuje pojmy vláda, parlament, zákon - orientuje se na mapě - rozliší mezi náčrtem, plánem a základními typy map - vysvětlí značky - umí na mapě určit polohu ČR a ostatních států - porovná světadíly a oceány podle velikosti - popíše podle mapy polohu světadílů na Zemi - umí na mapě vyhledat hlavní vodní toky, pohoří a nížiny ČR - zná rozdíl mezi pohořím, vrchovinou a nížinou - zná rozdíl mezi podnebím a počasím - umí charakterizovat podnebí ČR - zná pojmy povodí, rozvodí a úmoří - zná pojem nadmořská výška - zná rozdíl mezi jezerem a rybníkem	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Místo, kde žijeme</u> Místní region – poloha, služby, minulost a současnost Naše vlast – domov, krajina, národ, základní státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly Mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky Okolní krajina – zemský povrch a jeho tvary, půda, rostlinstvo, živočišstvo, vliv krajiny na život lidí, životní prostředí, orientace, světové strany	<p>OSV – poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace</p> <p>MKV – kulturní diference, etnický původ, princip sociálního smíru a solidarity</p> <p>VDO – participace občanů v politickém životě, principy demokracie jako formy vlády a způsoby rozhodování</p> <p>EGS – Evropa a svět nás zajímá, objevujeme Evropu a svět</p> <p>EV – lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k životnímu prostředí</p> <p>Čj – vyprávění o zkušenostech z cestování</p>	<p>Vlastivědné vycházky</p> <p>Návštěva muzea</p> <p>Beseda s regionálním politikem</p>

Výstup	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata, projekty, kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - ví, že Praha je hlavní město ČR - zná a umí vyprávět pověst o založení Prahy - zná významné průmyslové podniky, kulturní a vzdělávací instituce Prahy - umí ukázat na mapě Čechy, Moravu a Slezsko - zná počet krajů a krajská města - umí vyhledat jednotlivé kraje a zná základní údaje o nich - umí vyhledat na mapě významná města řeky - zná významné průmyslové podniky a zemědělské oblasti - s pomocí mapy umí porovnat hustotu osídlení, zalesnění a průmysl jednotlivých oblastí - umí vysvětlit pojem Evropská unie - dokáže na mapě ukázat státy EU - dokáže stručně charakterizovat stát EU a najít hlavní město - dokáže vyjmenovat některé výhody členství v EU 	<p>Regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, služby, obchod</p> <p>Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, EU, cestování, společný „evropský dům“</p>	<p>EV - lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k životnímu prostředí, ekosystémy</p> <p>MKV – kulturní diference VV – památky a architektura ČR</p> <p>EGS - Evropa a svět nás zajímá, objevujeme Evropu a svět, jsme Evropané</p> <p>MKV – kulturní diference, multikultura MDV – interpretace mediálního sdělení a reality</p>	<p>Exkurze do Prahy Školní výlety</p>

Výstup	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata, projekty, kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - uvede příklady čím se lidé liší a jak lze těchto odlišností využít ve prospěch celé společnosti - uvede základní lidská práva a práva dítěte - dokáže uvést příklady ze svého okolí, ve kterých dochází k porušování lidských práv a demokratických principů - dokáže při konkrétních činnostech obhájit své názory a přiznat si svůj případný omyl - rozlišuje základní formy vlastnictví - vysvětlí pojem kultura a na konkrétních případech ze svého okolí uvede projevy kultury a kulturní instituce - dokáže uvést některý významný (lokální, společenský apod.) problém a navrhne způsob jeho řešení - dokáže vysvětlit pojmy lidská práva, tolerance, šikana, terorismus, globalismus, rasismus, charita, ekologie, závislosti, psychické a fyzické týrání, sociální pomoc, náboženství apod. - projev tolerance k přirozeným odlišnostem spolužákům 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Lidé kolem nás</u> Rodina – postavení jednotlivce v rodině Soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, obchod, firmy, zájmové spolky, politické strany, církve, pomoc nemocným a sociálně slabým Chování lidí – vlastnosti, pravidla, principy demokracie Právo a spravedlnost – základní lidská práva Vlastnictví – druhy Kultura – instituce, projevy, problémy Základní globální problémy – sociální, konzumní společnost, přírodní prostředí 	<p>OSV – rozvoj schopností poznávání, kreativita, mezilidské vztahy, poznávání lidí, praktická etika</p> <p>EGS - Evropa a svět nás zajímá, objevujeme Evropu a svět</p> <p>MKV - kulturní diference, multikultura, princip sociálního smíru a solidarity</p> <p>EV - lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k životnímu prostředí, ekosystémy, základní podmínky života</p>	<p>Beseda na téma závislosti</p> <p>Analýza reklam</p> <p>Pomoc chudým a postiženým válečnými konflikty</p> <p>Exkurze do kulturního zařízení</p>

Výstup	Učivo	Mezipředmětové vztahy, průřezová témata, projekty, kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - na konkrétních případech porovná a zhodnotí způsob života a práce našich předků - dokáže odlišit současné a minulé a orientuje se v reáliích v minulosti - pracuje s časovými údaji a dokáže řadit historické události na časové ose - pochopí význam ochrany a zachování kulturních památek pro současnost - umí charakterizovat historický přínos vybraných významných osobností českých (regionálních) dějin - charakterizuje svými slovy vývojové etapy historie naší vlasti, popíše způsob života lidí v různých etapách historie - konkrétním způsobem využije archiv, knihovnu, sbírky muzeí a galerií jako informační zdroj pro pochopení minulosti - objasní historické důvody státních svátků a významných dní 	<ul style="list-style-type: none"> • Lidé a čas Regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost Báje, mýty, pověsti – minulost kraje, domov, vlast, rodný kraj Současnost a minulost v našem životě - proměny způsobu života, bydlení, předměty denní spotřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny Orientace v čase – dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace Schopnost začlenit a pochopit historická témata v souvislosti časových a politických, umět o nich pohovořit (počínaje tématem České země v pravěku a konče tématem od totality k demokracii) 	<p>MKV – kulturní diference, etnický původ</p> <p>VDO – spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci, občanská společnost a stát</p> <p>EV – problémy životního prostředí spojené s činností člověka</p> <p>Čj literatura – báje, mýty, pověsti a literatura faktu</p>	<p>Návštěva archivu Beseda s pamětníky Exkurze do muzea</p>